

Dibuixa'm una família

ANNA M. GIL

NARRATIVA

Rosamunde Pilcher, *Solstici d'hivern*. Traducció d'Hèctor Hernández i Maria Gomila. Edicions 62. Barcelona, 2000.

Personatges femenins que són models de comportament de les relacions afectives, el mascle viril i apassionat, un llenguatge literari convencional que emociona, la figura del clergue, el rerefons d'un paisatge rural i civilitzat, la casa que els protagonistes exploren i fan seva, els quadres, la música, els llibres, una certa vena didàctica i un missatge subversiu amagat en un final feliç; hi ha molts elements en la darrera novel·la de Rosamunde Pilcher que recorden l'obra de les germanes Brönte. I d'altres que resulten familiars als lectors de novel·la rosa. Per això, perquè s'ajusta a determinats canons, *Solstici d'hivern* entra tan bé. Però no només per això.

Pilcher és una narradora eficaç i intel·ligent. Per co-

mençar, confia tant en la maduresa del seu públic que es permet la gosadia de tractar-lo com un nen. I escriu un conte de fades, amb personatges positius i negatius, amb sentiments i afectes elementals, que permet un joc contradictori d'identificacions i projeccions i facilita la catarsi i l'alliberament. El lector sap allò que ha de passar, la qual cosa el satisfà i el reconforta. Pilcher ens fa entrar en un univers d'infants on les persones i les coses són com han de ser o com volem que siguin. Pilcher té la complicitat del lector. I crea un món concertat, fantàstic, d'ordre, molt diferent del complex i caòtic món real. Però la realitat sorgeix a cada pàgina.

L'autora planteja qüestions properes i actuals, a través de les històries creuades d'Elfrida, l'exactriu vella i vital, i d'Oscar, el músic que intenta superar

Pilcher ha escrit una obra sensible

la pèrdua de la dona i la filla; de la jove, bella i intrèpida Carrie, que ha trencat la relació amb un home casat, i de Sam, un alt executiu en procés de divorci; de la petita Lucy, filla de pares separats, i el seu avi, casat amb una noia jove i amb dos nens que podrien ser els seus néts; d'un comandant solitari a les portes de la mort, i d'un matrimoni feliç

sociòleg Ulrick Beck—disfunt, augmentada, negociada, canviant, millor. La família múltiple que prové del divorci, del tornar-se a casar, del nou divorci, dels familiars presents i passats, on l'amor entre éssers lliures i iguals és més necessari que mai. D'aquí prové l'encant i l'èxit d'un llibre fet a mida per a determinades sensibilitats.

format per un reverend tolerant i una moderna professora d'art. Amb aquest munt de personatges d'edat i condició diversa, Pilcher ens parla de l'amor, una experiència dinàmica i particular, fonamentada en el desig de cadascú, que provoca sentiments de durada irregular. Sentiments diferents i contradictoris com ara el neguit, la por, la fascinació, l'alegria, la desesperació, la gelosia, l'avorriment, la calma. I ens parla també de la família actual. Una família

LLIBRES RECUPERATS

Modèstia a part

ORIOL IZQUIERDO

Pompeu Crehuet, *La família Rocamora*. Bartomeu Baxarias. Barcelona, 1909.

L'escena presenta la casa pairal dels Rocamora. L'Esperanseta estudia el piano quan arriba en Claudi, el metge, a interessar-se pel pare. Es veu que, després de disgustar-se amb l'Albert, s'ha trobat malament i la mare l'ha fet avisar. El tema apareix amb nitidesa: diu el pare, davant el doctor: "Vuy que sàpiga, donchs, el meu dolor de tenir un fill aixís, y vuy que conegui també la meva resolució ferma y enèrgica d'esmenarli el caràcter costi lo que costi!". De la dimensió del drama en dóna idea el nerviosisme de Gumer-sinda, la mare: "Avuy s'han dit unes coses!". I el quadre s'embolicarà quan aparegui Montserrat, l'aimada del fill insòlit: "Ens volen separar! El nostre amor els destorba y volen ofegar-lo!". Però, de jornada en jornada, la història dels Rocamora es tenyirà de tragèdia. "La meva obra's desploma y sento com m'esclafa entre les runes", cridarà el patriarca a les acaballes. L'avenç de nous costums sobre els vells modes de la moral i la correcció hauran estat els agents de la seva fatal malaltia.

Aquest "drama en quatre jornades" va ser estrenat al Romea de Barcelona, aleshores dit Teatre Català, la nit del 20 de gener del 1909, amb un repartiment, que l'edició en llibre reproduïx, encapçalat pel mític Borràs. En unes observacions finals a l'edició, "l'autor prega a tots els que vulguin representar aquesta obra que, abans de posarla en estudi esmenin les errades d'impremta que s'indiquen en el lloch corresponent d'aquest exemplar". A continuació, reproduïx amb la partitura el vers d'*Empòrium* que canta un dels personatges a la segona jornada. I, finalment, indica que "a més dels personatges marcats en el diàlech, son moltes altres les figures que deuen intervenir en la tercera jornada d'aquesta obra si vol presentar-se un quadro plè de vida y moviment". Si tenim en compte que l'obra dóna veu a dinou personatges, això sembla una invitació al dispendi i la monumentalitat. Crehuet s'havia donat a conèixer el 1904 amb dos quadres dramàtics simbolistes que relataven històries d'amors contrariats. Després, diuen els qui l'han historiat, es va decantar per la comèdia intranscendent amb final feliç. *La família Rocamora*, un drama sobre els problemes de l'autoritat paterna, és una mica a mig camí. Quan es va estrenar, Crehuet tenia 23 anys i tot just iniciava una carrera en el món del teatre i de la premsa que no s'estruncaria fins a la Guerra Civil.

'L'ART DEL TEATRE MODERN'

El llibre va ser publicat per l'editorial de Bartomeu Baxarias a la col·lecció *De Tots Colors*. I se'n va fer ressò la revista homònima, *De Tots Colors*, que dirigia el mateix Crehuet. Sobre *La família Rocamora*, l'articulista deia: "Aquest equilibri en els caràcters [...] és l'art del teatre modern. Per això és en Crehuet un autor equilibrat i modern, que s'ha guanyat i conservarà un públic refinat, i ajudarà, potser més que ningú, a aixecar de nivell el gust general i a fer un dia definitivament literari i artístic el teatre català". Modèstia a part.

Psicòpates de casa

EDUARD MOLNER

NARRATIVA

Alfredo Montoya, *Nostalgia de la muerte*. Muchnik Editores. Barcelona, 2000.

El Visitante, l'assassí protagonista de *Nostalgia de la muerte*, és un ser anodí que viu en un barri humil de Barcelona, vegeta tot el dia gràcies a una pensió per malaltia mental i visita una psiquiatra de la Seguretat Social. Res a veure, doncs, amb el famós *yuppie* d'*American Psycho*, de Breat Easton Ellis.

Alfredo Montoya reinventa el subgènere dels *serial killers*, que tant ha proliferat la darrera dècada, per fer-ne tota una adaptació nacional. I, esclar, en aquest procés les oportunitats de fer humor són mil, un humor que no té res d'ingenuïtat. El seu assassí té un programa: gaudeix matant símbols i el primer a caure és un jove advocat d'èxit. El *yuppie* que mata a Nova York (*American Psycho*) aquí és assassinat: "Con viviendas unifamiliares, serviciales conserjes, parterres de flores, césped, piscinas y jardineros que recortan a diario los setos. La gente que vive ahí no envejece como los demás, no sufre como los demás, no están expuestos como los demás". El Visitante té

El narrador Alfredo Montoya

una funció social, es mou per un ideari que barreja impactes de l'exterior i frustracions de l'interior. La demència, doncs, té un caire alliberador que cristal·litza els dos vessants.

Però, malgrat aquest plantejament atractiu, la història se'n va de les mans per volàtil: bogeria vol dir individu i aquí no tenim temps de fer-nos amb el personatge. Per ser que està boig, li

falta substància. En una carrera per explicar-nos què fa i què ha fet El Visitante no s'explica el que és, i així ens empassem la novel·la —que, per cert, es llegeix molt bé— i ens preguntem si ens hem deixat alguna cosa pel camí, perquè no s'evita una certa sensació de buidor en acabar.

FALTA D'INTROSPECCIÓ

Explicar la bogeria demana introspecció. Sé que això pot derivar en una novel·la molt complexa, o senzillament insuportable per pesada, però, altrament, es cau en construccions de personatges tipus, en els quals, malgrat l'esforç esmentat d'aproximació del model, el resultat és poc creïble.

Potser el text de la literatura recent més reeixit sobre el tema ha estat el de Manuel Vázquez Montalbán, *El estrangulador*: l'aprofundiment dins la ment del malalt és d'una envergadura tal que ens arribem a fer una idea aterridora del que pot ser tenir al cap diferents personatges, tots reals, i diferents projectes, tots realitzables.

Baixar un parell d'esglaons sense por a perdre's pels boscos del pensament ens hauria portat una *Nostalgia de la muerte* diferent, i potser sí que ens hauria posat la por al cos per l'expressió del veí que ens trobem a l'ascensor.